

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ความผิดเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้ง เป็นความผิดที่สร้างความเสียหายต่อระบบการเมืองการปกครอง สังคม และเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นเรื่องที่รัฐต้องตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากการปกครองในระบบประชาธิปไตย สาระสำคัญก็คือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้ทำการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน เพื่อทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติในการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นฝ่ายบริหารเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง จึงควรเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความเสียสละเมื่อได้รับการเลือกตั้งแล้ว ก็จะได้คำนึงถึงประโยชน์ของชาติและประชาชนเป็นสำคัญ

ในการทุจริตการเลือกตั้งนั้น การซื้อสิทธิขายเสียงถือว่าเป็นการทุจริตการเลือกตั้งที่มีการพบบ่อยที่สุด โดยเป็นการกระทำการที่มีชื่อเสียงโดยผ่านหัวหน้าส่วนการทุจริตการเลือกตั้งรองลงมาได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ กระทำการเพื่อเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัคร หรือพรรคการเมือง และการโกงบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

5.1 บทสรุป

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 กำหนดให้มีการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการจัดให้มีการเลือกตั้ง เพื่อเสนอสภานิติบัญญัติดำเนินการต่อไป ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ได้ผ่านความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และมีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2550 ซึ่งสาระสำคัญที่มีการบัญญัติเพิ่มเติมในกฎหมาย ที่จะช่วยในการป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งในการซื้อเสียงของประชาชน ก็คือ การกำหนดให้การทุจริตการเลือกตั้ง เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาตรการทางกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ มาตรการทางอาญามาดำเนินการกับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน และมาตรการทางแพ่งในการยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด มาใช้ในการสกัดกั้นการทุจริตการเลือกตั้ง เพราะเงินและทรัพย์สินเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะนำมาใช้ในการจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้เลือกตั้งและพรรคการเมือง นอกจากนี้มาตรการยึด

ทรัพย์สินทางแพ่งดังกล่าว สามารถข่มขู่และยับยั้งผู้กระทำความผิดได้อีกด้วย เนื่องจากผู้กระทำความผิดซึ่งต้องเสี่ยงที่จะต้องรับโทษทางอาญาจากการกระทำความผิดแล้ว เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดดังกล่าวก็อาจถูกยึดไปทั้งหมด อีกทั้งยังสามารถยึดทรัพย์สินได้ แม้ว่าทรัพย์สินนั้นจะถูกโอนเปลี่ยนมือไปยังบุคคลอื่นแล้วก็ตาม และในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเคยมีประวัติการกระทำความผิด หรือเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน หรือฐานฟอกเงินมาก่อน กฎหมายนี้ได้ผลักดันการพิสูจน์ไปให้เจ้าของทรัพย์สินที่ถูกยึดและอายัดทรัพย์สินเป็นผู้พิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยสุจริตหรือไม่แทน รวมทั้งการกำหนดให้มีการรายงานธุรกรรมทางการเงิน เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบธุรกรรมที่ต้องสงสัยว่าจะเป็นการฟอกเงิน ทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้กฎหมายฟอกเงินยังมีมาตรการอื่น ๆ อีก ได้แก่ การนำมาตรการสมคบเพื่อมาใช้ในการกำหนดโทษผู้สนับสนุน หรือผู้ช่วยเหลือการกระทำความผิด ตลอดจนผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิด ซึ่งในอดีตมักจะไม่สามารถนำตัวมาลงโทษได้ หรือลงโทษได้แต่สถานเบาแล้วแต่กรณี การใช้มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ตลอดจนขยายขอบเขตของการริบทรัพย์สิน ซึ่งมีลักษณะเด่น คือ สามารถริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานได้ แม้ผู้กระทำความผิดจะไม่ถูกตัดสินลงโทษในการกระทำความผิดนั้นในคดีอาญาก็ตาม การกระทำความผิดฐานฟอกเงินนอกราชอาณาจักรแต่ต้องได้รับโทษในราชอาณาจักร ผู้พยายามกระทำความผิดรับโทษเท่ากับการกระทำความผิดสำเร็จ การลงโทษหนักขึ้นสำหรับผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่กระทำความผิด และการใช้วิธีการสืบสวนพิเศษ เช่น การดักฟังทางโทรศัพท์ การค้นโดยไม่มีหมายค้น การเข้าถึงข้อมูลทางบัญชีและคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่ามาตรการยึดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินช่วยสกัดกั้นการดำเนินงานขององค์กรอาชญากรรมได้เป็นอย่างดี เพราะเงินเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงอยู่และดำเนินงานขององค์กรอาชญากรรม นอกจากนี้มาตรการยึดทรัพย์สินยังสามารถข่มขู่และยับยั้งผู้กระทำความผิดได้อีกด้วย เพราะนอกจากผู้กระทำความผิดต้องเสี่ยงที่จะต้องรับโทษทางอาญาจากการกระทำความผิดแล้วทรัพย์สินที่ใช้และได้มาจากการกระทำความผิดก็อาจถูกยึดตกเป็นของแผ่นดินไปทั้งหมด

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากบทสรุปที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า เมื่อกำหนดการทุจริตการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 โดยมีการนำมาตรการของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับในการสกัดกั้นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้งในปัจจุบันนั้น แต่ปรากฏว่า ยังไม่สามารถป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะหามาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพมาบังคับใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้ง โดยมุ่งที่จะเสริมในส่วนของคุณภาพบ่งชี้ที่มีอยู่ในกฎหมายที่บังคับใช้ปัจจุบัน และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายให้ดียิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การกำหนดเป็น นโยบายของรัฐ (Political Will) หรือนโยบายแห่งชาติ (National Policy) ที่จะทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยความสุจริตและเที่ยงธรรม โดยมีกำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย , พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ที่รัฐต้องมีกำหนดให้การเลือกตั้งในทุกระดับต้องเป็นไปสุจริตและเที่ยงธรรม รวมทั้งมีนโยบายของรัฐที่รุนแรงที่จะดำเนินการกับการทุจริตการเลือกตั้งในทุกระดับ เนื่องจากหากรัฐบาลไม่มีนโยบายของรัฐ ที่ต้องการให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยความสุจริตและเที่ยงธรรม ก็จะทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยบริสุทธิ์ ก็จะทำให้ผู้ได้รับการเลือกตั้งที่ได้มาจากผลประโยชน์หรืออามิสสินจ้างที่เป็นเหตุจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ลงคะแนนเลือกตั้งให้ ก็จะทำให้การเมืองอยู่ในวังวนของการทุจริตเลือกตั้ง ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีความรู้ความสามารถและต้องการรับใช้ประเทศชาติ ไม่สามารถได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นผู้แทนของประชาชน เพื่อมาบริหารประเทศ เนื่องจากไม่มีเงินหรือทรัพย์สินที่จะนำมาใช้ในการซื้อเสียงของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้

ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องมีการกำหนดนโยบายของรัฐ หรือประเทศแห่งชาติที่ชัดเจน และมีความจริงใจที่จะทำให้การเลือกตั้งในทุกระดับเป็นไปโดยความสุจริตและเที่ยงธรรม โดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย , พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งในทุกระดับ นอกจากนี้องค์กรที่มีหน้าที่ในการจัดให้มีการเลือกตั้ง ซึ่งก็คือ กระทรวงมหาดไทย และคณะกรรมการการเลือกตั้ง ต้องมีความโปร่งใส สุจริต เป็นกลาง และเป็นธรรม ไม่โอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และมีการ

ดำเนินการที่รุนแรงกับผู้สมัครหรือพรรคการเมือง ที่ทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยความสุจริต และเที่ยงธรรม เพื่อไม่ให้นักการเมืองที่ไม่สุจริต ได้มีโอกาสเข้ามาก่อให้เกิดความเสื่อมเสีย ทางการเมือง และเพื่อเป็นการส่งเสริมนักการเมืองที่ตั้งมั่นอยู่ในสุจริตธรรม ให้ได้มีโอกาสทำ ภารกิจอันเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนมากขึ้น นอกจากนี้ควรมีการแก้ไขใน กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อนำมาตรการของกฎหมายดังกล่าว

2. กฎหมายพิเศษเฉพาะ (Specific Legislation) ซึ่งก็คือ กฎหมายป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อนำมาตรการทางกฎหมายมาดำเนินการกับผู้กระทำความผิด และเงิน หรือทรัพย์สินที่เป็นมูลเหตุจูงใจที่ทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและ เที่ยงธรรมด้วย เนื่องจากการซื้อสิทธิขายเสียงเป็นวิธีการที่นิยมใช้มากที่สุดในการทุจริตการเลือกตั้ง ดังนั้น เงิน และทรัพย์สินที่จะใช้ในการกระทำความผิด จึงมีส่วนสำคัญที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะในการทุจริต และจูงใจประชาชนผู้เลือกตั้ง จึงสมควรมีกฎหมายเฉพาะที่จะนำมาตรการทางกฎหมายของ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้ในการสกัดกั้นเงินและทรัพย์สินที่จะใช้ในการ กระทำความผิด โดยมีการกำหนดให้การทุจริตการเลือกตั้ง เป็นความผิดมูลฐาน ตาม มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อที่จะนำมาตรการ ทางกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับกับการทุจริตการเลือกตั้งในทุกระดับ มิใช่เฉพาะกับการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมดูแลตาม กฎหมายเท่านั้น เนื่องจากในปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจการ ปกครองไปยังท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นมีการปกครอง พัฒนาและสร้างความเจริญด้วยตนเอง โดย การกระจายอำนาจการปกครอง งบประมาณ และการจัดเก็บรายได้ภายในท้องถิ่นเอง ทำให้ นักการเมืองที่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา และพรรคการเมือง ให้ความสำคัญในการเลือกตั้งดังกล่าว เพื่อเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหาร ท้องถิ่น จึงทำให้มีการแข่งขันจากผู้สมัครสูง เช่นเดียวกับการเลือกตั้งในระดับประเทศ อันทำให้มี การทุจริตการเลือกตั้งเพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากมีงบประมาณ จำนวนมหาศาล ที่ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจะเข้าเป็นผู้บริหารในองค์กรท้องถิ่น เพื่อจะนำไปใช้ใน การบริหารและพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ อันเป็นช่องทางให้ผู้ทำการทุจริตการเลือกตั้งและ ได้รับการเลือกตั้งเข้าเป็นผู้บริหาร เข้ามากอบโกยผลประโยชน์และถอนทุนคืนจากการใช้เงินใน การทุจริตการเลือกตั้ง เพื่อใช้เป็นทุนในการทุจริตในการเลือกตั้งในคราวต่อไป หรือใช้ตำแหน่ง หน้าที่ของตนในทางการเมืองเอื้อประโยชน์ในธุรกิจของตน หรือพวกพ้องที่ช่วยเหลือให้ตนเองได้รับ การเลือกตั้งเข้ามา โดยการนำมาตรการทางกฎหมายของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงินมาใช้บังคับกับการทุจริตการเลือกตั้งในทุกระดับ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้เป็นอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม

ดังนั้น กฎหมายพิเศษเฉพาะที่จะนำมาใช้ ก็คือ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ที่จะนำมาตราทางกฎหมายมาดำเนินการกับผู้กระทำความผิด รวมทั้งเงินหรือทรัพย์สินที่เป็นได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และ กำหนดให้ กระทำการทุจริตการเลือกตั้ง เป็นความผิดมูลฐาน ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อให้ครอบคลุมการเลือกตั้งในทุกระดับ ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ในการนำมาตราทางกฎหมายมาใช้ดำเนินการกับผู้กระทำความผิด รวมทั้งเงินและทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือเตรียมที่จะใช้ในการกระทำความผิดในการเลือกตั้ง นอกจากนี้ควรมีกำหนดนิยามคำว่า " ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด " ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่มีกำหนดให้เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน จึงจะนำมาตราการยึดทรัพย์สินทางแพ่งตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับได้ โดยให้มีความหมายครอบคลุมถึงเงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ หรือสนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เพื่อนำมาตราการยึดทรัพย์สินทางแพ่งตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาใช้บังคับได้อย่างสมบูรณ์และประสิทธิผลความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

3. หน่วยงานในการบังคับการใช้กฎหมายโดยเฉพาะ (Specific Authority)

กล่าวคือ ในการทุจริตการเลือกตั้งนั้น แม้กฎหมายที่เกี่ยวข้องจะให้อำนาจแก่คณะกรรมการเลือกตั้ง สามารถให้ได้เพียงใบเหลือง ใบแดง หรือยกเลิกเพิกถอนการเลือกตั้งก็ตาม รวมทั้งมีการกำหนดให้การทุจริตการเลือกตั้ง เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะสามารถเข้าไปทำการตรวจสอบการทำธุรกรรมของบุคคลต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้ แต่เนื่องจากการทุจริตการเลือกตั้ง มีลักษณะการกระทำความผิดที่พิเศษ ซับซ้อน และมีวิธีการอันแยบยลที่จะจับได้ หากมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพียงหน่วยเดียวเป็นผู้ดำเนินการแต่เพียงลำพังในอำนาจหน้าที่ของตน อาจทำให้การปราบปรามในเรื่องดังกล่าวขาดประสิทธิภาพ จึงเห็นควร ให้การดำเนินการกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เป็นไปในรูปของการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง คือ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ที่ทำงานในลักษณะเป็นคณะกรรมการผู้มีความเชี่ยวชาญของแต่ละหน่วยงานมาทำงานเป็นทีม ซึ่งเรียกว่า multi agency

task force เพื่อทำหน้าที่ประสานงาน พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย รวมทั้งตรวจสอบเอกสารพยานหลักฐานที่ใช้ในการดำเนินคดีให้เป็นไปทิศทางเดียวกัน องค์ประกอบความผิด รวมทั้งจัดตั้งเป็นศูนย์ข้อมูลสถิติเพื่อเป็นแหล่งฐานข้อมูลกลางสำหรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และหาแนวทางที่จะดำเนินการกับผู้กระทำความผิด เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตการเลือกตั้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การฝึกอบรมให้ความรู้ (Education & Training) เนื่องจากการทุจริตการเลือกตั้งจะได้ผลดีหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเอง ดังนั้น หากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งแสดงออกโดยการเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ในทางการเมืองแทน ก็จะทำให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม ซึ่ง จะได้ผู้แทนหรือนักการเมืองที่มีความรู้ความสามารถและมีความเสียสละเข้ามาทำหน้าที่ทางการเมืองแทนประชาชน แต่หากประชาชนผู้เลือกตั้งขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการเลือกตั้ง และเห็นแก่ประโยชน์จากเงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับจากผู้กระทำความผิดที่สมัครรับเลือกตั้ง ก็จะทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ทำให้ได้นักการเมืองที่แสวงหาอำนาจทางการเมืองเพื่อกระทำการทุจริตจากการบริหารบ้านเมือง และเข้ามาถอนทุนกอบโกยผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เป็นวัฏจักรของการเลือกตั้งที่มีการทุจริตเสมอ ดังนั้น การฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น กระทรวงมหาดไทยหรือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยผ่านการเลือกตั้งผู้แทน และปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมที่ต่อต้านการทุจริตการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นมาตรการที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นจุดแรกเริ่มที่จะได้ผู้แทนที่ดีหรือไม่ หากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และจิตสำนึกที่ถูกต้องในการเลือกตั้ง ย่อมส่งผลให้การเลือกตั้งในทุกๆระดับเป็นไปอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม ที่จะได้ผู้แทนที่ดีในการเข้าไปบริหารประเทศชาติให้เจริญยิ่งขึ้น นอกจากนี้การส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมใด ๆ ในการเฝ้าระวังหรือสอดส่องดูแลตั้งแต่ ก่อน ขณะหรือหลังการเลือกตั้ง ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ประชาชนจะช่วยป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งอีกทางหนึ่งด้วย

5. การติดตามประเมินผลและแนวทางแก้ไข (Evaluation and Amendment) ควรให้ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ติดตามผลจากการที่กฎหมายกำหนดให้ การทุจริตการเลือกตั้งเป็นความผิดมูลฐานของกฎหมายฟอกเงิน ว่ามีปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอย่างไร เนื่องจากเป็นความผิดมูลฐานที่บัญญัติขึ้นใหม่ ย่อมต้องมีปัญหา

ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็น เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในการปฏิบัติงานเมื่อเกิดมีการกระทำความผิด เกี่ยวกับการเลือกตั้งขึ้น เนื่องจากอาจจะยังไม่คู่มือการปฏิบัติ หรือขาดการให้ความรู้อบรมความรู้ ความเข้าใจการปฏิบัติงาน รวมทั้งปัญหาข้อขัดข้องการบังคับใช้กฎหมายเอง ดังนั้น จึงเห็น ควรให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งที่เป็นหน่วยงานที่ควบคุมดูแลการเลือกตั้ง เป็นหน่วยงานที่ ติดตามประสานผลจากการบังคับใช้ของกฎหมายว่ามีปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอย่างไร รวมถึงปัญหาการบังคับใช้ของกฎหมาย เพื่อจะได้ดำเนินการเสนอ แนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อาจมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน , การอบรมให้ความรู้ความ เข้าใจในการปฏิบัติงานจากหน่วยงานกลาง รวมทั้งการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงเห็น ควรแก้ไขกำหนดให้การทุจริตการเลือกตั้ง เป็นความผิดมูลฐาน ตาม มาตรา 3 แห่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และนิยามคำว่า " ทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด " ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่มีการกำหนดให้เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน จึงจะนำ มาตราการยึดทรัพย์สินทางแพ่งตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาใช้บังคับได้ โดยให้แก้ไขเพิ่มเติมให้ความหมายครอบคลุมถึง เงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ หรือสนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เพื่อนำมาตราการยึด ทรัพย์สินทางแพ่งตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาใช้บังคับได้อย่างสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพสมความมุ่งหมายที่ตั้งไว้